

IKEA: möbelföretaget som gömde sitt namn i fyra bokstäver

Berättelse

En ung man och en stor idé

IKEA är i dag ett av de mest kända varumärkena i världen, men allt började i liten skala på den svenska landsbygden. År 1943 registrerade Ingvar Kamprad företaget. Det märkliga är att han då bara var 17 år gammal. Han kom från Småland, en del av södra Sverige med skog, små gårdar och byar. Många blir förvånade över att en så ung person kunde starta något som senare skulle bli så stort, men idén växte fram steg för steg under många år.

Namnet som betyder något

Själva namnet IKEA är inte ett vanligt ord, utan en blandning av fyra ord som var och en gömmer sig i en bokstav. I och K är Ingvar Kamprads initialer, alltså början på hans för- och efternamn. E står för gården Elmtaryd, där han växte upp, och A för byn Agunnaryd i närheten. Namnet bär alltså med sig både personen bakom företaget och platsen där han kom ifrån. När man väl vet det blir de fyra bokstäverna en liten berättelse i sig.

Först småsaker, sedan möbler

I början sålde Kamprad inte alls möbler. Han sålde små och praktiska saker som pennor, plånböcker, tändstickor och nylonstrumpor. Det var först omkring år 1948 som möblerna kom in i sortimentet. Ungefär vid den här tiden började företaget också sälja via postorder, vilket betydde att kunderna kunde beställa varor hemifrån och få dem skickade. Exakt vilket år postordern och katalogen startade är lite olika i olika källor, så det är bäst att säga att det skedde i slutet av 1940-talet och början av 1950-talet.

Det platta paketet

Det som verkligen gjorde IKEA känt över hela världen var idén med platta paket. Idén brukar kopplas till år 1956 och till ett bord som hette LÖVET. En vanlig och spridd förklaring är att man skruvade av bordsbenen för att bordet skulle få plats i bilen och i ett plattare paket, och att man då förstod hur smart det var att packa möbler platt. Den här historien berättas i många olika versioner, och den brukar ibland kopplas till medarbetaren Gillis Lundgren, så man ska vara försiktig och inte ta varje detalj som ett säkert faktum. Men själva idén blev mycket viktig. När en möbel ligger i ett platt paket tar den mindre plats, blir lättare och billigare att transportera, och kunden bygger ofta ihop den själv hemma. I paketet följer det ofta med en liten sexkantsnyckel, så att man kan skruva ihop delarna utan särskilda verktyg.

Varuhus, en känd bokhylla och köttbullar

År 1958 öppnade det första IKEA-varuhuset i Älmhult i Småland. Den orten brukar historiskt kallas IKEA:s hemstad, och där finns i dag IKEA Museum. I slutet av 1970-talet kom bokhyllan BILLY, som

har blivit en av IKEA:s mest sålda möbler. Hur många exemplar som har sålts brukar IKEA själva berätta i sin marknadsföring, men siffran visar ändå hur populär en enkel och billig bokhylla kan bli. Maten är en annan känd del av IKEA. Många varuhus har en restaurang där man bland annat kan äta köttbullar med gräddsås och lingonsylt. Tanken är praktisk: en hungrig kund kanske går hem i förtid, men en mätt och nöjd kund stannar och handlar längre. Just köttbullarna har blivit en del av bilden av IKEA i andra länder.

Ett globalt varumärke

I dag finns IKEA i många länder, och runt om i världen känner väldigt många till de gula och blå varuhusen. Företaget är numera uppdelat på flera bolag och ägs via en stiftelsekonstruktion, men historien började alltså med en 17-årig pojke i Småland. Ingvar Kamprad dog år 2018. Han hann då se hur det lilla företaget han startade som ung blev känt i nästan hela världen. För många människor är IKEA i dag både en plats att handla på och en symbol för svensk vardagskultur: enkla möbler, platta paket och köttbullar med lingonsylt.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
varumärke	namnet och bilden som gör att man känner igen ett företag
i liten skala	i början, i en liten storlek
landsbygd	området på landet, utanför städerna
registrera	anmäla och starta ett företag officiellt
initial	första bokstaven i ett namn
sortiment	alla varor som ett företag säljer
postorder	att beställa varor hemifrån och få dem skickade
medarbetare	en person som arbetar på samma ställe
platt paket	ett tunt och plant paket som är lätt att transportera
sexkantsnyckel	ett litet verktyg för att skruva ihop möbler
marknadsföring	det ett företag gör för att sälja och bli känt
i förtid	tidigare än man hade tänkt
global	som finns eller gäller i hela världen

Läsförståelsefrågor

1. Vad är ovanligt med hur Ingvar Kamprad registrerade IKEA?
 1. Att han var mycket gammal när han startade.
 2. Att han bara var 17 år gammal.
 3. Att han bodde i en stor stad.
2. Vad betyder de fyra bokstäverna i namnet IKEA?
 1. De är bara påhittade och betyder ingenting.
 2. De kommer från grundarens initialer och från en gård och en by i Småland.
 3. De kommer från ett engelskt ord.
3. Vad sålde Kamprad i början?
 1. Möbler från första dagen.
 2. Bara mat och kaffe.
 3. Små saker som pennor, plånböcker, tändstickor och nylonstrumpor.
4. Vad betyder ordet "postorder" i texten?
 1. Att man hämtar varor på posten varje dag.
 2. Att kunderna beställer varor hemifrån och får dem skickade.
 3. Att man arbetar på ett postkontor.
5. Varför blev de platta paketen så viktiga för IKEA?
 1. För att de var fina att titta på i fönstret.
 2. För att möblerna blev lättare och billigare att transportera, och kunden kunde bygga ihop dem själv.
 3. För att paketen var gjorda av dyrt material.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Det första IKEA-varuhuset öppnade i Älmhult år 1958.
 2. Bokhyllan BILLY kom i slutet av 1970-talet.
 3. BILLY är den mest sålda möbeln i hela världen.
7. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Många varuhus har en restaurang för att kunderna ska stanna längre.
 2. Ingvar Kamprad dog år 2018.
 3. IKEA styrs i dag av ett enda företag i Sverige.
8. Förklara med egna ord varför ett platt paket är billigare att transportera än en färdig möbel.
9. Texten använder uttryck som "det sägs" och "en vanlig och spridd förklaring". Vad vill texten visa med sådana ord, och varför är det klokt att skriva så?

10. Texten skriver att IKEA själva brukar berätta hur många BILLY som har sålts. Varför är det viktigt att veta varifrån en siffra kommer?
11. Varför tror du att namnet IKEA blev byggt av grundarens initialer och namnet på hans gård och by? Vad kan det säga om vad platsen betydde för honom?
12. Texten säger att IKEA i dag är “en symbol för svensk vardagskultur”. Vad tror du att det betyder, och varför kan ett företag bli en sådan symbol?

Diskussionsfrågor

- Finns det ett företag eller en produkt från ditt land som många i världen känner till? Berätta om det och vad det är känt för.
- Texten beskriver hur en 17-årig person startade ett företag som blev världskänt. Vad tror du behövs för att en ung människa ska lyckas med en egen idé?
- Idén med platta paket sparar pengar, men kunden måste själv bygga ihop möbeln. Vilka fördelar och nackdelar ser du med det?
- Ett företag kan bli en symbol för ett helt land. Är det bra eller dåligt, tror du, och varför?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om ett företag, en produkt eller en idé som betyder något för dig eller för ditt land. Förklara vad det är, hur det började och varför det är viktigt.